

VISCHNAUNCA
DISENTIS | MUSTÉR

Cussegl da vischnaunca
07-2025/2028

VIA CONS

Project e credit per la sanaziun dalla Via Cons

M E S S A D I

dalla suprastonza communalala al cussegl da vischnaunca

Stimau signur president
Preziadas signuras cusseglieras
Preziai signurs cussegliers

Situaziun da partenza

Suenter ch'il suveran ha renviu il 14 d'avrel 2024 la proposta dil cussegl da vischnaun da conceder in credit da frs. 1'849'000.-- per la sanaziun dalla Via Cons, ei la suprastanza communalida ladinamein vid l'adattaziun dil project per tuttina aunc saver realisar quella sanaziun pli che urgenta. Quei surtut risguardond il fetg schliet stan dallas ovras cumpigliadas sutterranas dalla Via Cons. En special da menziunar ein ils donns caschunai entras la deflussiun d'aua suenter urezis e tempiastas el contuorn dalla casa communal e dalla Banca Raiffeisen. La situaziun precara dalla canalisaziun ha consequenzas negativas, ton per ils baghetgs cunfinonts sco era per il tgierp dalla via, il qual ei vegnius deformaus e donnegiaus grevamein entras ils defects persistents dalla canalisaziun. Duront la planisaziun dil project surluvrau ha la suprastanza communal dau allas instituziuns directamein cumpigliadas el perimeter spazi da s'exprimer en caussa. Aschia han tuttas objecziuns enviers il project refusau saviu vegnir sclaridas en cumpleina entelgientscha. Per quella collaboraziun less la suprastanza communal engraziar als responsabels dalla pleiv Sogn Gions e dil Center da sanadad Puntreis.

Muort sia vegliadetgna avanzada e l'intensiva frequentaziun ei la Via Cons suttamessa ad in grond ballast. Ella survescha buca mo sco access primar als quartiers da Gonda, Dulezi e Cons, mobein era sco via da rimnada strategica. Ultra da quei vegn ella savens duvrada sco ruta alternativa ed untgida dallas vias principalas Via Alpsu e Via Lucmagn. Questa cumposiziun multifara d'utilisaziun ha provocau in strapaz considerabel dalla structura dalla via, la quala ha cul temps menau ad in stan buca pli suportabel.

Sin fundament da quella situaziun ha la suprastanza communal aunc inaga envidau il biro «ipz inschigniers+planisaders sa» da suttametter in'ulteriura offerta per las lavurs da sanaziun dalla Via Cons ed il remplazzament dalla deflussiun cun risguardar la separaziun dallas auas sco era las ovras dils ulteriurs partenaris sco la Corporaziun d'aua Spina da vin, l'ovra electrica Repower e la Swisscom.

Pil remplazzament dalla canalisaziun d'aua tschuffa e la construcziun dalla canalisaziun d'aua schubra (finanziaziun speciala) ha il cussegl da vischnaun gia concediu egl onn 2024 in credit ell'altezia da frs. 335'000.--. Quei credit ha vinavon vigur legala, aschia ch'ei va ussa per la cumpart dalla via sco tala.

Foto 1: situaziun actuala

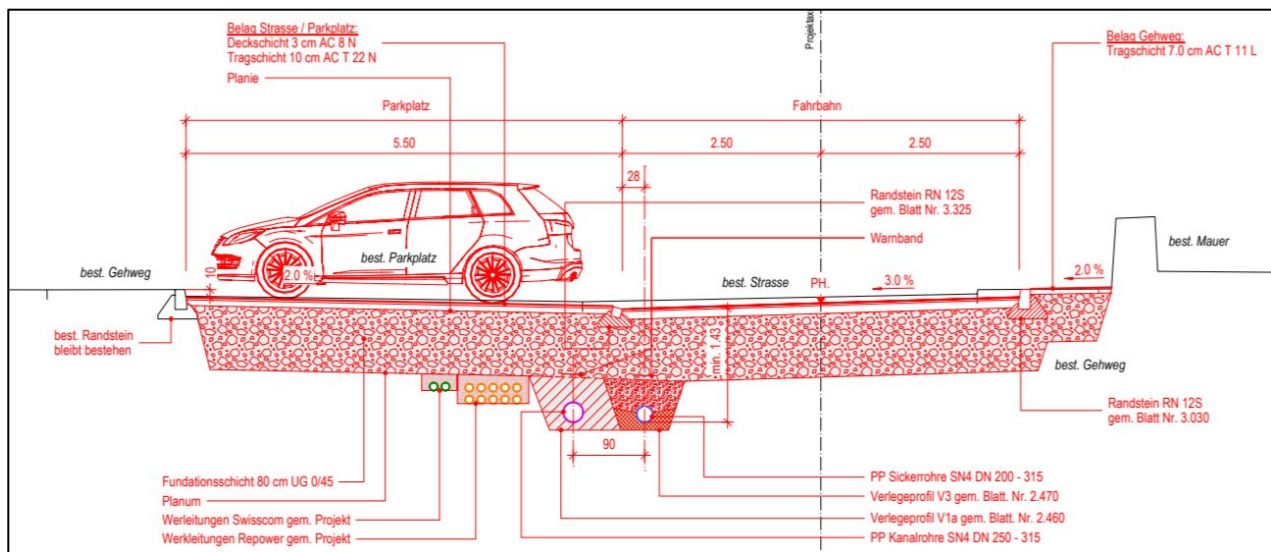
Descriziun dil project

Il perimeter dalla sanaziun ei restrenschius sin la Via Cons cun ils parcadis ed il passapei da vart dalla baselgia. Cun quei agir vegn la construcziun nova adattada al contuorn existent dalla baselgia (mir) resp. al spazi avon casa da scola.

La suprastanza communal ha decidiu da schar il parcadi el medem liug (vart plaz da scola). Per reducir la spertadad dil traffic vegn construì ina restrenschida dil vial sill'altezia dall'entrada dalla baselgia.

Il project da sanaziun preveda ina fundaziun nova. Ils urs dalla via e dil passapei vegnan cunfinai cun crappa. Ulteriuramein ei vegniu definiu schematicamein ils conducts pil providiment e pigl allontanament dallas auas.

Primarmein duei la Via Cons survir per l'avertura dil spazi/baghetgs publics a Cons e per l'avertura dils differents quartiers, specialmein Gonda (Via Sontga Gada), Dulezi (Via Dulezi e Via Pervenda), Cons (Via Cons-Sut) e buca sco via da transit per automobilists che fan diever dalla via per untgir il traffic sin las vias principalas. Denton vegn la via concepida aschia, ch'ella survescha en cass da basegns era sco untgida per il traffic che sa per in u l'auter motiv buca circular sin la Via Alpsu resp. la Via Lucmagn.

Plan 1: perimeter sanaziun, profil normal

Via Alpsu – Via Sontga Gada

Il tschancun naven dalla Via Alpsu entochen alla sbuccada dalla Via Sontga Gada ei colligiau cun la Via Pervenda, la Via Dulezi, la Via Cons-Sut sco era cun il Parcadi Columbin e cun differentas plazzas privatas. Aschia sa la geometria dalla via vegnir mantenida sin quei tschancun. Per la formaziun dils urs dil passapei e dalla via vegnan las normas digl uffeci da construcziun bassa dil cantun risguardadas. Quellas normas possibiliteschan era la deflussiun dall'aua sin via e duein garantir la segirtad necessaria. Plinavon part dil project ein las entradas existentas da vias, las sbuccadas privatas ella Via Cons, sco era ils mirs e sochels cunfinonts che ston vegnir adattai alla geometria dalla via nova. Mirs che fan part dil schischom dalla Basalgia S. Gions ein buca pertuccai. Lavurs supplementaras, che san vegnir realisadas en connex cul project dalla via en favur dils proprietaris da schischom, ein da surprendre entras il proprietari da terren. Sin quei tschancun ei previu negin acquist da terren.

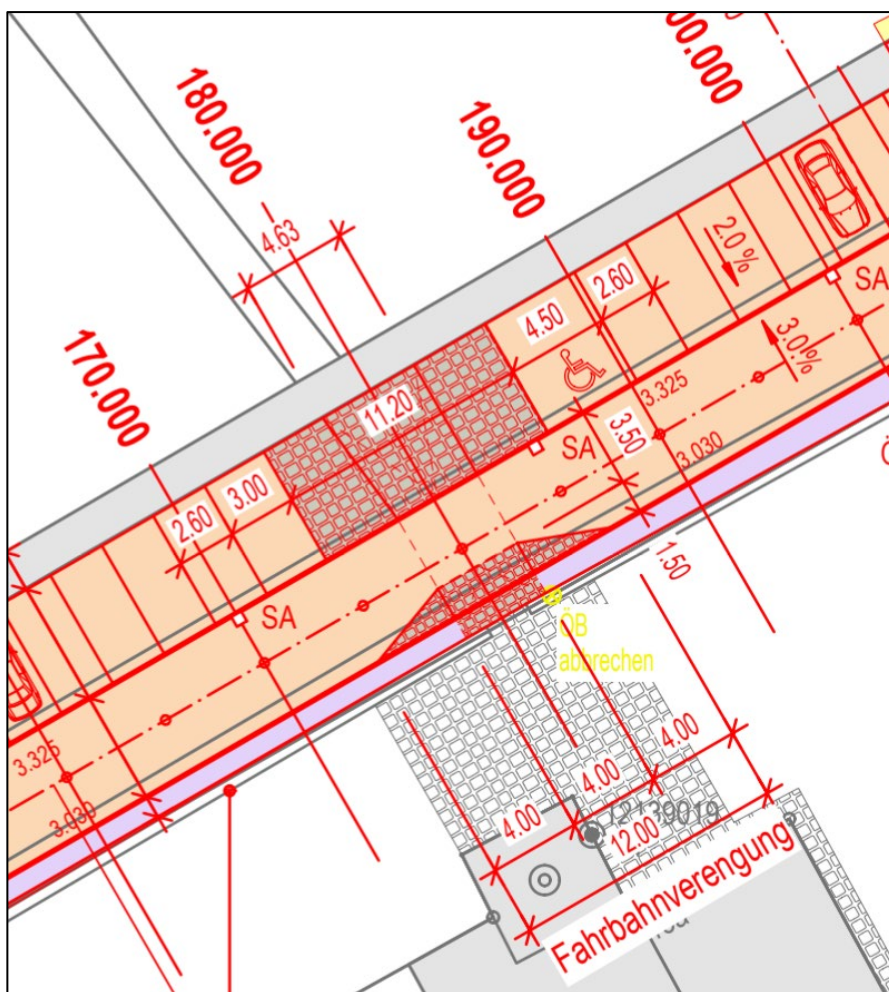

Foto 2: situaziun actuala

Via Sontga Gada - Halla Cons

Sil tschancun denter la Via Sontga Gada entochen il Parcadi Aviul – sut la Halla Cons – ei previu las pli grondas midadas. La geometria directa da carrar denter la plazza da scola e la casa da tgira Puntreis resp. la baselgia parochiala vegn buca midada. Aschia sa il giavisch da schar ils parcadis el medem liug vegnir adempliers. Els vegnan construi cun ina lunghezza da 5.50 m, pia in surpli da 50 cm en cumparegliaziun cun la lunghezza actuala. Ils pedunzs san far diever dils passapeis sco entochen dacheu.

Per garantir la segirtad el contuorn dalla baselgia parochiala e dil plaz da scola vegn la ladezia dil vial reducida sin 3.50 m. Quei sin in lunghezza da ca. 12 meters.

Plan 3: situaziun mesira da spertadad

Halla Cons – parcadi Casa Hirundella

Sin il tschancun dalla Halla Cons entochen alla Via Lucmagn resta la geometria dalla via medemamein pli u meins sco entochen dacheu. La via sanada sbucca en la part dalla via cuvretga cun sulada avon la casa communal. Naven da quei punct ei la via, sco era las lingias dalla canalisaziun e dalla deflussiun da plievgia e drenascha, gia vegnidas preparadas a caschun dalla construcziun dil tunnel dalla viafier MGB ils onns 1990. Las duas canalisaziuns traversan sin quell'altezia il parcadi dalla Casa Hirundella e meinan sur la Via da Scola denter la casa communal ed il tunnel dalla viafier enviers la Via dalla Staziun.

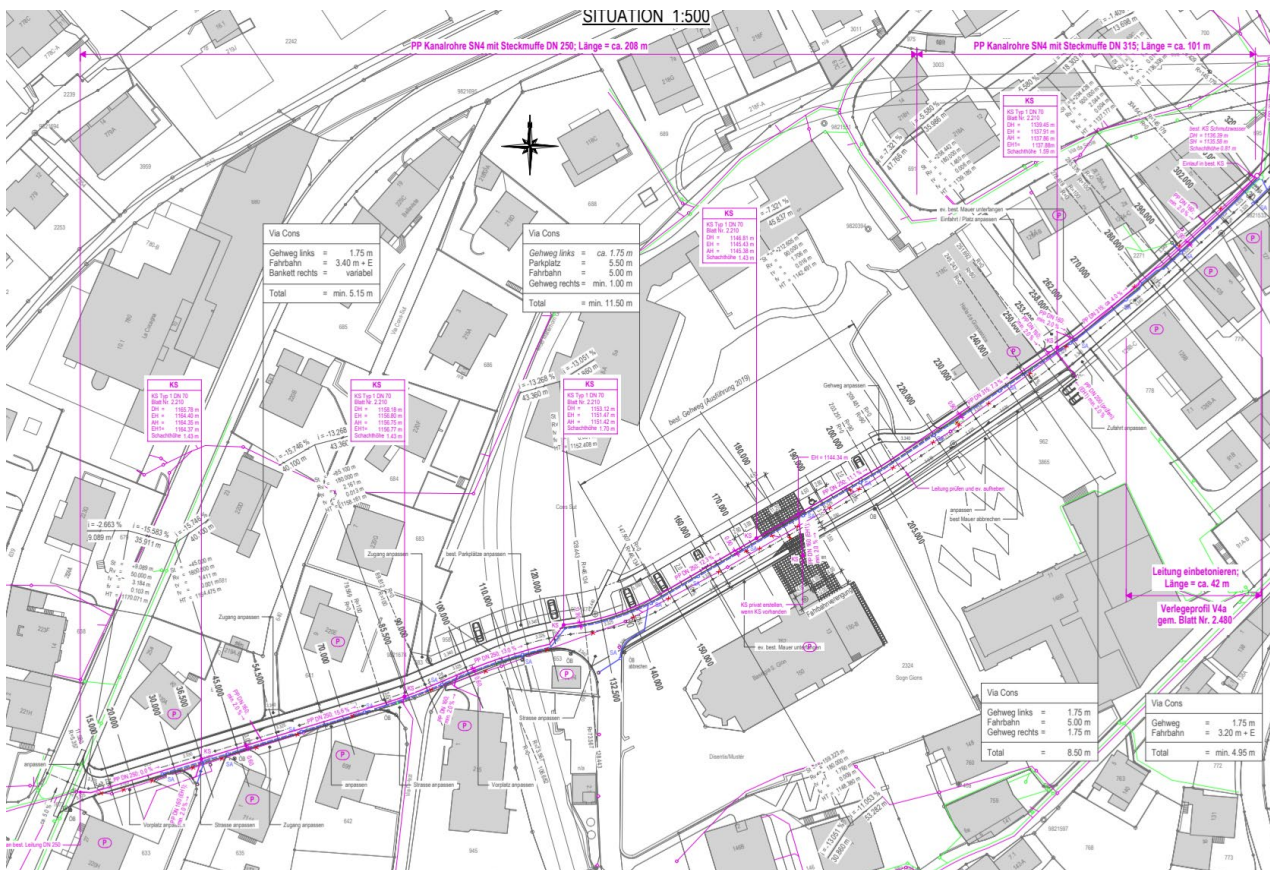
Foto 3: situaziun actuala

Conducts

Igl ei planisau da remplazzar ils conducts sin l'entira lunghezza dalla via. Ina sfida vegn ad esser d'anflar ina sligiazion raschuneivla cun la Swisscom. Pigl allontanament dallas auas piarsas vegn creau ina canalisaziun nova per l'aua tschuffa ed ina canalisaziun nova per la deflussiun dalla via e dallas auas da stellischein e drenascha. Cheutier vegn risguardau las enconuschientschas ord il concept pigl allontanament dallas auas piarsas GEP. En connex cun las experientschas fatgas ils davos 16 onns ha igl inschignier examinau in'ulteriura gada las enconuschientschas el concept digl onn 2007.

Plan 4: Deflussiun aua via

Plan 5: canalisaun aua tschuffa

Finanziaziun

Cuosts da project

Ils cuosts dil project per la sanaziun dalla via, dallas canalisaziuns d'aua schubra e d'aua tschuffa, sco era l'illuminaziun publica ein calculai sco suonda:

- contuorns, general, administraziun, cussegliaziun giuridica	frs.	53'000.--
- lavurs preparatorias	frs.	40'000.--
- illuminaziun publica (sulettamein material d'installaziun)	frs.	55'000.--
- lavurs da construcziun	frs.	797'000.--
- lavurs da cuvrida	frs.	583'000.--
- planisaziun, submissiun ed executiun	frs.	185'000.--
- cuosts accessoris (nunpreviu)	frs.	85'000.--

Total cuosts d'investiziun incl. 8.1% tpp frs. **1'798'000.--**

Ils cuosts actuals sebasan sin la submissiun fatga il mars 2025. Ils cuosts da tiarz sco Swisscom, Repower, Spina da Vin, Recal SA ni Connecta SA ein buca cunteni en sura calculaziun da cuosts. Quels cuosts da rodund frs. 160'000.-- vegnan adossai directamein als possesurs dallas ovras correspondentas.

Cuosts da project tenor ovras

Cumpart via

- sanaziun via	frs.	1'240'000.--
- cumpart dalla via vid la deflussiun	frs.	116'000. --
- illuminaziun publica (incl. lavurs d'impressari)	frs.	107'000. --
Total cumpart via incl. 8.1% tpv	frs.	1'463'000. --

Cumpart canalisaziun (buca part dil credit per la via)

- canalisaziun aua schubra	frs.	189'000.--
- canalisaziun aua tschuffa	frs.	146'000.--

Total cuosts d'investiziun incl. 8.1% tpv

frs. 1'798'000. --

La cumpart dalla canalisaziun ei buca part dalla damonda da credit per la sanaziun dalla via sco tala. Quels cuosts ein gia cuvretgs entras in credit ella finanziaziun speciala concedius dil cussegl da vischnaunca egl onn 2024.

Foto 4: situaziun actuala

Foto 5: situaziun actuala

El cass dalla Via Cons setracta ei dad in'avertura generala fundamentala che possibilitescha l'avertura buca mo d'in grond spazi public, mobein era a differents menaschis. Risguardond quei fatg ei la suprastanza communal vegnida tier la conclusiun da desister el cass dalla Via Cons cun sia funcziun da providiment centrala d'ina procedura da contribuziun.

Termins

Il project vegn realisau suandontamein:

Ponderaziuns finalas

La canalisaziun ella Via Cons caschuna dapi different onns fastedis. Quei principalmein perquei che la canalisaziun d'aua mischedada ei en in schliet stan, denton era perquei ch'ella ei sutdimensiunada per dumignar tut l'aua da plievgia. El decuors dils onns ha era il tgierp dalla via pitiu massivamein, tgei che semuossa en las numerusas deformaziuns.

L'entira summa da credit duess vegnir investada durant ils onns 2026 e 2027. La sanaziun dalla Via Cons vegn finanziada cun mieds generals, la canalisaziun cun mieds ord la finanziaziun speciala. Il credit per la cumpart dalla canalisaziun ei vegnius concedius dil cussegl da vischnaunca egl onn 2024 e fa consequentamein buca part dalla damonda per il credit dalla via. Il credit per la sanaziun ei tenor art. 32 lit. d dalla constituziun communal, da suttametter alla cuminonza da votantas e votants.

Proposta

Sin fundament dallas ponderaziuns suramenziunadas propona la suprastanza communal al cussegl da vischnaunca:

1. da conceder in credit da frs. 1'463'000.-- per la sanaziun dalla Via Cons cun suttametter quei conclus el senn digl art. 32 lit. d dalla constituziun communal alla cuminonza da votantas e votants.

En num dalla suprastanza communal

Il president:

Il meinafatschenta:

Rene Epp

Roland Cajacob

Disentis/Mustér, ils 13 da matg 2025

Annexa:

- 01 Situation 1_500 (Ausführung 2025)_1
- 05 Typisches Normalprofil 1_50 (Ausführung 2025)_5
- 07 Kanalisation 1_500 (Ausführung)_7
- 09 Randabschlüsse 1_500 (Ausführung 2025)_9

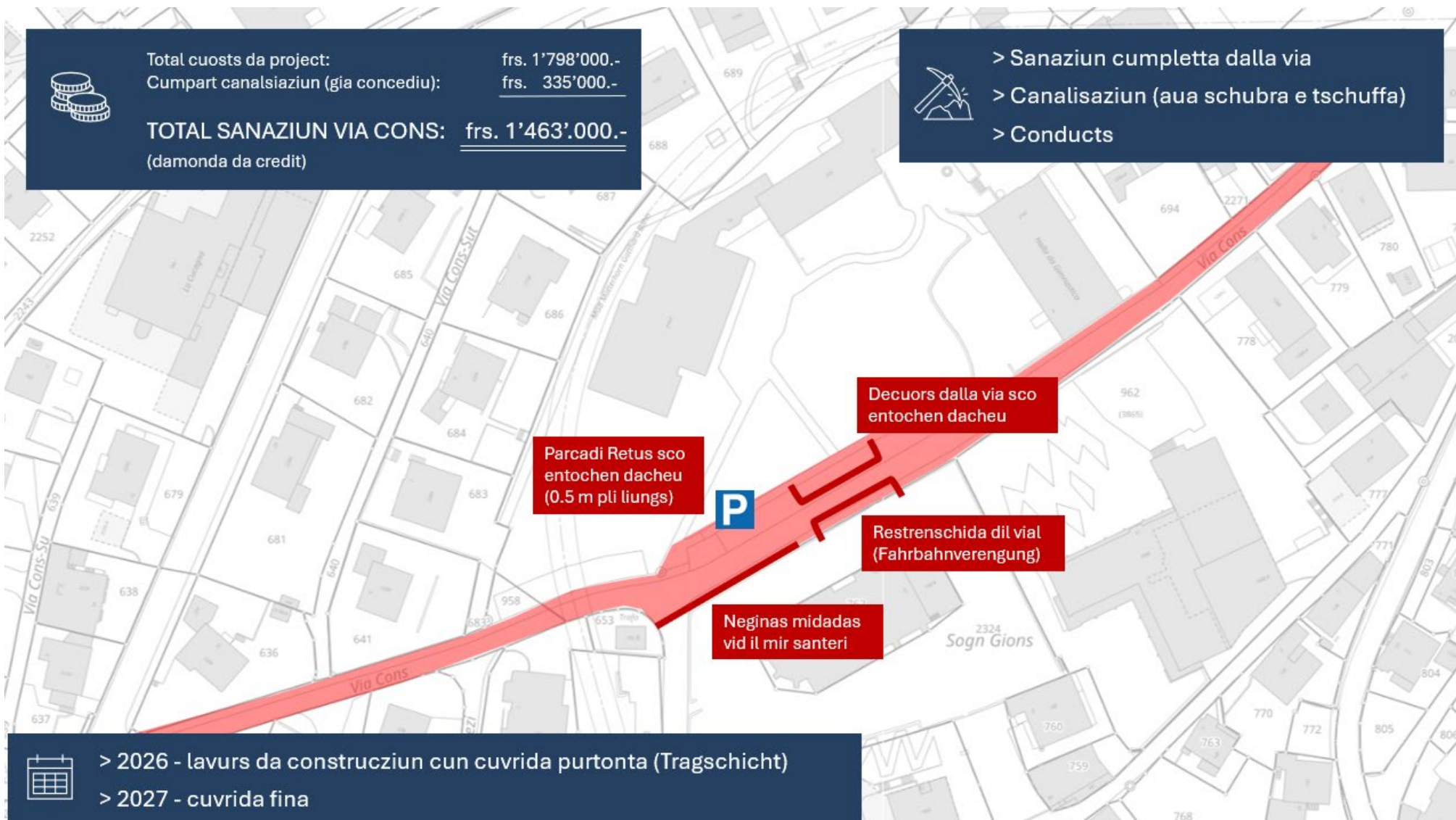
Total cuosts da project:
Cumpart canalsiaziun (già concediu):

frs. 1'798'000.-
frs. 335'000.-

TOTAL SANAZIUN VIA CONS: frs. 1'463'000.-
(damonda da credit)

- > Sanaziun cumpletta dalla via
- > Canalisaziun (aua schubra e tschuffa)
- > Conducts

- > 2026 - lavurs da construcziun cun cuvrada purtonta (Tragschicht)
- > 2027 - cuvrada fina